האם אין לְמַקְטְלֵיהּ אלא בְּדָבָר הַנִּזָּרָק – בחץ או סכין הנזרק מרחוק. לפי שמואל אין להתקרב אליו ולהרגו בידים, לפי שרוח רעה שורה עליו, ולפי רב יכול להרגו אף בידיו. ראיה לדברי שמואל: תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, כָּשֶׁהוֹרְגִין אוֹתוֹ את הכלב השוטה, אֵין הוֹרְגִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּדָבָר הַנִּזָּרָק.

הגמרא מוסיפה עוד בענין כלב שוטה: דְּחָיֵיךְ בֵּיהּ – המתחכך בו, מְסָתַּבֵּן. וּדְנָכִית לֵיהּ – מי שכלב זה נושכו, קָיֵית – מת. מבררת הגמרא: מה שאמרנו דְּחָיֵיךְ בֵּיהּ מְסָתַּבֵּן, מַאי תַּסְנְתֵּיהּ – מה יעשה כדי להינצל, נִישְׁלָח מָאנֵיהּ וְנִירְחֵיט – יפשוט את בגדיו ויברח. רַב חוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ חָף בֵּיהּ חַד מִינְיֵהוּ בְּשׁוּקָא – התחכך בו אחד הכלבים השוטים בשוק, שַׁלְחִינְהוּ לְמָאנֵיהּ וְרָהֵיט – פשט את בגדיו וברח. אָמַר, קְנַיְימְתִּי בְּעָצְמִי את הפסוק (קהלת ז יב) 'הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ', כי החכמה שלמדתי הצילתני.

הגמרא ממשיכה לברר את דבריה: מה שאמרנו דָּנָכִית לֵיהּ – שהתנשך מכלב שוטה קָיֵית, מַאי תַּסְנְתֵּיהּ. אָמַר אַבָּיֵי, נִיתֵּי מַשָּׁכָא דְּאַפָּא דִּיכְרָא – יביא עור של צבוע זכר, וְנִיכְתּוֹב עֲלֵיהּ, אָנָא פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָתָא – אני פלוני בן פלונית, אַמַּשְׁכָא דְּאַפָּא דִּיכְרָא כָּתִיבְנָא עָלָךְ – על עורו של צבוע זכר כותב אני עליך את הלחש הבא, 'כַּנְתִּי כַּלְיְרוּם', וְאָמְרִי לָהּ שיכתוב 'קַנְדִי קַנְדִי קְלוֹרוֹם', וימשיך לכתוב 'יָהּ יָהּ ה' צְבָאוֹת אָמֵן אָמֵן סֶלָה'. וְנַשַּׁלְחִינְהוּ לְמָאנֵיהּ – ויפשוט את בגדיו, וְלִיקְבְּרִינְהוּ בֵּי קְבָרֵי עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא – ויקברם בבית הקברות עד שיחלפו שנים עשר חודשים, וְלאחר מכן נְפָקִינְהוּ – יוציאם מן הקבר וְנִקְלְינְהוּ בְּתַנּוּרָא – וישרפם בתנור, וְנִבְדְּרִינְהוּ לְקִטְמֵיהּ – ויפזר את האפר אַפָּרְשַׁת דְּרָכִים. וְהָנָךְ תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא – ובתוך שנים עשר החודשים, כִּי שָׁתֵי מַיָּא – כאשר הוא שותה מים, לֹא לִישְׁתֵּי אֶלָּא בְּנוּכְתָּא דִּנְחָשָׁא – לא ישתה אלא על ידי קנה העשוי מנחושת. כי אם ישתה מתוך הכוס, דַּיְילָמָא חֲזֵי בָּבוּאָה דְּשִׁידָּא – שמא יראה בכוס את בבואת השד שקפץ מהכלב עליו, וְלִיסְתַּבַּן. כְּגוֹן הָא דַּאֲמָא בַּר מַרְתָּא – כמו שאירע לאבא בר מרתא, הוּא הנקרא אַבָּא בַּר מָנְיוּמֵי, שכשנתנשך על ידי כלב שוטה עָבְדָא לֵיהּ אִימֵּיהּ גּוּכְתָּא דְּדַהֲבָא – קנה של זהב כדי לשתות על ידו.

בהמשך המשנה שנינו: וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא בן חרש, החושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת.

הגמרא מביאה מעשה בענין זה: רַבִּי יוֹחָנָן חָשׁ בְּצַפְּרְנָא – בחולי השיניים והחניכיים, אָזַל גַּבֵּהּ דְּהָהִיא מַטְרוֹנִיתָא – הלך אצל אשה חשובה, ונכרית היתה, עָבְרָא לֵיהּ מִלְּתָא – דבר רפואה חֲמָשָׁא וַעֲלֵי שַׁבָּתָא – ביום חמישי ובערב שבת. אָמַר לָהּ רבי יוחנן, בְּשַׁבָּת מַאי – מה אעשה בשבת, שלא אוכל לבוא, שאני טרוד עם תלמידי. אָמְרָה לֵיהּ, לֹא צְרִיכַתְּ – אינך צריך יותר לרפואה זו. שאל אותה רבי יוחנן, וְאִי מְצַטְרִיכְנָא מַאי – אם אצטרך מה אעשה. אָמְרָה לֵיהּ, אִישְׁתַּבַּע לִי דְּלֹא מְגַלֵּית רפואה זו לאחרים. אִישְׁתַּבַּע ואמר לְאַלָּהָא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא מְגַלֵּינָא, וגילתה לו את הרפואה. נָפַק רבי יוחנן, וְדָרְשָׁהּ בְּפִירְקָא – ולימד בדרשתו את הרפואה.

שואלת הגמרא: וְהָא אִישְׁתַּבַּע לָהּ רבי יוחנן שלא יגלה, כיצד אם כן גילה את הרפואה. מתרצת הגמרא: רבי יוחנן לא אמר אלא 'לְאַלָּהָא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא מְגַלֵּינָא', כלומר, לא אגלה לאלוקי השמים את דבר הרפואה, הָא לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מְגַלֵּינָא – אגלה. שואלת הגמרא: וְהָא אִיכָּא חְלּוּל הַשֵּׁם, כיון שהיא סבורה שנשבע ועבר על שבועתו. מתרצת הגמרא: דְּמְגַלֵּי לָהּ מַעִיקָּרָא – מיד לאחר שלימדה אותו את הרפואה גילה לה רבי יוחנן שלא אמר לשון שבועה.

מבררת הגמרא: מַאי עֲבַדָא לֵיהּ – מה היא הרפואה שעשתה המטרוניתא לרבי יוחנן. אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי, רקחה לה מֵי שְׁאוֹר עם שֶׁמֶן זַיִת וּמֶלַח. רַב יִמַּר אָמַר, את השְׁאוֹר גּוּפֵיהּ היא רקחה עם שֶׁמֶן זַיִת וּמֶלַח. רַב אַשִׁי אָמַר, היא סכה לו על צדעיו מְשָׁחָא דְּגַדָּפָא דְּאַוָּוזָא – שומן של מוח עצם קטן שבראש כנף של אווז. אָמַר אַבָּיֵי, אֲנָא עָבְדִי לְכוּלְּהוּ – את כל הרפואות שהזכירו החכמים, וְלֹא אִיתַּסָּאי – ולא נתרפאתי. עַד דְּאָמַר לִי הָהוּא סַיָּיעָא – סוחר ערבי, אַיְיתִי קַשָּׁיְיתָא דְּזֵיתָא – הבא גרעיני זיתים דְּלֹא טָלוּ תְּלִילָתָא – שעדיין לא גדלו שליש גידולם, וּקְלֵינְהוּ בְּנוּרָא אֲמָרָא חַדְתָּא – ושרוף אותם באש על גבי מעדר חדש, וַאֲדָקִיק בָּבָכֵי דְּרֵיהּ – והדבק את האפר בשורת השיניים מבפנים. ואכן, עָבְדִי הָכִי וְאִיתַּסָּאי – עשיתי כך והתרפאתי.

מבררת הגמרא: מַסָּאי חָוֶה – מהו הגורם למחלת הצפידנא. מַחֲמִימֵי חֲמִימֵי דְּחִיטֵּי – מאכילת פת חטים כשהיא חמה יותר מדאי, וּמִשִּׁיוּרֵי כָּסָא דְּהַרְסָנָא – ומאכילת שאריות של דגים מטוגנים בשומן שלהם עם קמח, שעבר עליהם הלילה. וּמַאי סִימָנֵיהּ – ומה הם סימני חולי זה, כַּד רָמֵי מִידֵי בְּכָבֵיהּ וְאָתָא דָּמָא מַבֵּי דְּרֵי – שכאשר נותן דבר בין שיניו, זב דם משוורות השיניים.

רַבִּי יוֹחָנָן כִּי חָשׁ בְּצַפְּרְנָא, עָבַד הָכִי בְּשַׁבְּתָא – עשה בשבת רפואה זו, שלימדה אותו המטרוניתא, וְאִיתַּסִּי – והתרפא. מקשה הגמרא: וְרַבִּי יוֹחָנָן הֵיכִי עָבִיד הָכִי – כיצד עשה כך, הרי אסור ליטול סם בשבת. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, שַׁאנִי צַפְּרְנָא – חולי צפידנא שונה, לפי שיש בו סכנה, הוֹאִיל וּמַתְחִיל בַּפֶּה וְגוֹמֵר בִּבְנֵי מֵעַיִם, לפיכך מותר ליטול סם בשבת לרפואתו.

אָמַר לֵיהּ רַב חִיָּיא בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, כְּמַאן – כשיטת מי התרת ליטול בשבת סם לצפידנא, האם כְּרַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ דְּאָמַר במשנתינו שֶׁהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת. והרי משמע שחכמים חולקים עליו, כשם שחלקו בדין הראשון ואמרו שאין מאכילים את החנשך מכלב שוטה מחצר הכבד שלו, שלא כדעת רבי מתיא, וכיצד אתה פוסק כיחיד במקום שרבים חולקים עליו. אָמַר לֵיהּ רבי יוחנן, שַׁאנִי אוֹמֵר בְּזוֹ – כלומר בדין זה, שהחושש בפיו מותר ליטול סם בשבת, מודים חכמים שהסם רפואה הוא ומותר ליטלו בשבת, וְלֹא בְּאַחֶרֶת – ולא בזה שנשכו כלב שוטה, שאין זה רפואה גמורה ולפיכך חלקו על רבי מתיא ואסרו ליטול מחצר כבד שלו.

הגמרא מביאה ראיה לרבי יוחנן, שהכל מודים שהחושש בפיו מותר ליטול סם בשבת: לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ, שנינו בברייתא, מִי שֶׁאָחָזוֹ מחלת הַיַּרָקוֹן, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּשַׂר חֲמוֹר לרפואתו. מִי שֶׁנָּשַׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כֶּבֶד שֶׁלּוֹ. וְהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו, מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּאִילּוּ אֵין בָּהֶם מַשּׁוּם רְפוּאָה גמורה, לפיכך אין לעבור על איסור כדי ליטול אותם. הגמרא מדייקת בדברי חכמים שאמרו 'בְּאִילּוּ', לְמַעוּטֵי מַאי – מה כוונתם למעט, ולומר שיש בו משום רפואה ומותר לעבור על איסור בנטילתו. מַאי לָאו כוונתם לְמַעוּטֵי שמותר להטיל סם למי שחושש בפיו, ואינם חולקים אלא 'באלו' השנים הראשונים, האכלת בשר חמור לחולה ירקון וחצר כבד לנשך מכלב שוטה. ומכאן ראיה לדברי רבי יוחנן, שבענין זה הכל מודים שמותר. דוחה הגמרא: לֹא – יתכן שאין כוונת חכמים למעט חושש בפיו, אלא אף בזה הם סוברים שאין לעבור איסור כדי ליטלם. ומה שאמרו 'באלו', כוונתם לְמַעוּטֵי דין נוסף ששמעו מרבי מתיא, שמַקְזִין דָּם בשבת לְחָרוֹנְכִי – חולה אסכרה, שהקזת דם רפואה גמורה היא לו ומודים חכמים שהיא מותרת בשבת.

הגמרא מביאה ראיה לכך שלדעת חכמים אין ליטול סם בשבת לחושש בפיו: הָכֵי נַמִּי מְסַתַּבְּרָא. דְּתָנְיָא, שִׁלְשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁשָּׁמַע מִשּׁוּם רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. מַקְזִין דָּם לְחָרוֹנְכִי בְּשַׁבָּת, וּמִי שֶׁנָּשְׁכוֹ מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כֶּבֶד שֶׁלּוֹ, וְהַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּאִילּוּ אֵין בָּהֶן מַשּׁוּם רְפוּאָה ואין לעבור איסור וליטלם. מדייקת הגמרא, 'בְּאִילּוּ' לְמַעוּטֵי מַאי, מַאי לָאו אין דברי חכמים 'באלו' אמורים אלא אַהַתְּחִילָּה בָּתְרֵייתָא – על שני הדינים האחרונים שאמר רבי מתיא, הננשך מכלב והחושש בפיו, וּלְמַעוּטֵי דְּרֵישָׁא – את הדין הראשון, שמקזיזים דם לסרונכי בשבת, שבו מודים הם לרבי מתיא. דוחה הגמרא: לֹא, אלא יתכן שדברי חכמים אמורים אַהַתְּחִילָּה דְּרֵישָׁא קַמַּיְיתָא – על שני הדינים הראשונים, חולה סרונכי והננשך מכלב שוטה, וּלְמַעוּטֵי דְּסֵיפָא שבזה הם מודים לרבי מתיא, שהחושש בפיו מותר ליטול סם בשבת.

ראיה לרבי יוחנן, שחכמים מודים שהחושש בפיו מותר ליטול סם בשבת: **תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל, עוּבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה תבשיל ביום הכיפורים, ומתאוותה לו, מְאַכִּילִין אוֹתָהּ ממנו עַד שֶׁתִּשְׁוּב נַפְשָׁהּ – שתנוח דעתה. וּמִי שָׁנְשְׁכוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֻחֲצָר כָּבֵד שָׁלוֹ. וְהֶחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו, מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁאָמַר מְשׁוּם רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּזוֹ אנו מודים, וְלֹא בְּאַחֶרֶת. מבררת הגמרא: 'בְּזוֹ' שמודים חכמים, אַהֲנְיָא – על איזה דין כוונתם. אִילֵימָא אַעוּבָּרָה – אם נאמר שכוונתם למעוברת שהריחה ביום הכפורים שמאכילים אותה, הרי זה פְּשִׁיטָא, וכי בְּעוּבָּרָה מִי אִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר דִּלְא – שאין מאכילים אותה, הרי דין זה נשנה במשנתינו בסתם, ולא בשם רבי מתיא. אֶלָּא לָאו בודאי כוונתם אֲפִלּוּ – שהחושש בפיו מותר ליטול סם בשבת, וְשָׁמַע מִינָּהּ שחכמים מודים לרבי מתיא בדין זה.**

ראיה לרבי יוחנן מהמשנה: **רַב אַשִׁי אָמַר, מַתְנִיתִין נַמִּי דַּיְקָא, שהרי שנינו, וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ, הַחוֹשֵׁשׁ בְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבָּת, וְלֹא מוזכר שִׁפְלִינִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ בדין זה. וְאִם אִיתָא – ואם תרצה לומר דִּפְלִינִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ אף בדין זה, אם כן לִיעַרְבִינְהוּ וְלִיתְנִינְהוּ – ויערב התנא וישנה את שני הדינים יחד, וְלִיפְלְגוּ רַבָּנָן בְּסֵיפָא – ורק אחר כך יחלקו חכמים, ויהא משמע שנחלקו על שניהם. שָׁמַע מִינָּהּ שחכמים מודים לרבי מתיא בדין החושש בפיו, ולכן שנה התנא את מחלוקתם על מי שנשכו כלב, ולא על החושש בפיו.**

שנינו במשנה: החושש בפיו מטילים לו סם בתוך פיו בשבת, **מִפְּנֵי שֶׁסַּפֵּק נְפָשׁוֹת הוּא וְכוּ'. מקשה הגמרא:** מאחר וכבר שנינו שמותר ליטול סם בשבת משום פיקוח נפש, **לָמָּה לִי תּוּ** לתנא **לְמֵימַר** בסיפא **'וְכָל סַפֵּק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת'. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, כוונת התנא ללמדנו, שלא** באופן שֶׁסַּפֵּק הנפשות הוא **לִשַּׁבָּת זוֹ בִּלְבַד אָמְרוּ** שמחללים, **אֶלָּא אֲפִילּוּ** אם הַסַּפֵּק הוא שאם לא יטול את הסם בשבת זו יתכן וימות **בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת**, מחללים את השבת הזו **לְהַצִּילוֹ. וְהֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן דְּאָמְדוּהּ לְתַמָּנְיָא יוֹמֵי** – שהעריכו הרופאים שצריך הוא ליטול את הסם שמונה ימים, **וְיוֹמָא קָמָא** שאמור **להתחיל חל בְּשַׁבָּתָא. מַהוּ דִּתֵּימָא, לִיעֲבֵד עַד לְאוֹרָתָא** – שיתעכב עד מוצאי שבת, **כִּי הֵיכִי דְּלֹא נֵיחוּל עֲלֵיהּ תְּרֵי שַׁבָּתָא** – כדי שלא נחלל עליו שתי שבתות, **קָא מַשְׁמַע לָן** בסיפא, **שספק נפשות דוחה אף את השבת הראשונה.**

הגמרא מביאה ראיה לדין זה: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, מְחַמִּין חַמִּין לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת, בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ בֵּין לְהַרְחִיצוֹ – לרחצו. וְלֹא רק לצורך שיחיה בשַׁבָּת זוֹ בִּלְבַד אָמְרוּ כן, אֶלָּא אפילו אין סכנתו אלא לְשַׁבָּת אַחֶרֶת מחללים שבת זו. וְאֵין אוֹמְרִים נַמְתִּין לוֹ ולא נחמם מים שֶׁמָּא יַבְרִיא מאליו, אֶלָּא מְחַמִּין לוֹ מֵיָד, מִפְּנֵי שֶׁסַּפֵּק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְלֹא רק אם הַסַּפֵּק נפשות הוא בִּשַּׁבָּת זוֹ, אֶלָּא אֲפִילּוּ אם הַסַּפֵּק שמא ימות בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת מחללים את השבת. וְאֵין עוֹשִׂין דְּבָרִים הַלָּלוּ של חילול שבת לְחולה שיש בו סכנה, לֹא עַל יְדֵי נָכְרִים וְלֹא עַל יְדֵי כּוּתִיִּים, אֶלָּא עַל יְדֵי גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, שמא יתעצל הנכרי ויסתכן החולה. וְאֵין אוֹמְרִין שֶׁיַּעֲשׂוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ לֹא עַל פִּי נָשִׁים וְלֹא עַל פִּי כּוּתִיִּים, שאם אמרו שצריך לחלל את השבת אין שומעים להם, אֲבָל הם מְצַטְרְפִין לְדַעַת אַחֶרֶת. כגון, אם שנים אמרו לחלל ושלשה אמרו לא לחלל, ואשה או כותי אומרים לחלל, מצטרפים עם המתירים כדי לעשותם שקולים עם האוסרים, ומתירים פיקוח נפש מספק.**

ברייתא בענין עיסוק בפיקוח נפש בשבת: **תָּנוּ רַבָּנָן, מְפַקְּחִין פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ – עושים כל השתדלות להציל מסכנת מות בְּשַׁבָּת, וְהַזְּרִיז חֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח. וְאפילו כשיש חשש לאיסור מלאכה, אֵין צָרִיךְ לֵיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. הָא בְּיצֵד, רָאָה תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לַיָּם, פּוֹרֵשׂ מְצוּדָּה וּמַעֲלֵהוּ. וְהַזְּרִיז חֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לֵיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. מבארת הגמרא: וְאַף עַל גַּב דְּקָא צָיֵיד כְּווֹרֵי** – שהוא צד דגים ביחד עם התינוק, מותר. ממשיכה הברייתא: **וכן אם רָאָה תִּינוֹק שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, עוֹקֵר חוֹלְיָא** משפת הבור, למעט מעומקו שיהא נוח להיכנס, **וּמַעֲלֵהוּ. וְהַזְּרִיז חֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לֵיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין.**

מבארת הגמרא: אַף עַל גַּב דְּמַתֵּקֶן דַּרְנָא – שבעקירתו מתקן לבור מדרגה שיש לו בה צורך, מותר. וכן אם **רָאָה שֶׁנִּנְעֲלָה דֶּלֶת בִּפְנֵי תִּינוֹק, ונבעת התינוק ויש לחוש שמא ימות, שׁוֹבָרָהּ וּמוֹצִיאוֹ. וְהַזְּרִיז חֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לֵיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. מבארת הגמרא: וְאַף עַל גַּב דְּקָא מִיכַּוֵּין לְמִיתְבַּר בְּשִׁיפֵי** – לשוברה לנסרים, מותר. ממשיכה הברייתא: וכן **מְכַבִּין** דליקה כשיש בה פיקוח נפש, **וּמַפְסִיקִין** בכלי מתכת או חרס מלאים מים **מִפְּנֵי הַדְּלֵיקָה** שלא תתפשט **בְּשַׁבָּת. וְהַזְּרִיז חֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לֵיטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. מבארת הגמרא: וְאַף עַל גַּב דְּקָא מְמַבֵּיךְ מַבּוּכֵי** – משפיל את הגחלים ומשוה אותם כדי שיוכל לצלות במוצאי שבת, מותר.

הגמרא מבארת מדוע נקטה הברייתא כמה אופנים: **וּצְרִיכָא. דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן רק בתינוק שנפל לַיָּם, היינו אומרים שהטעם הוא מִשּׁוּם דְּאַהְדְּרֵהּ וְחָכֵי – עד שילך לבית דין לשאול אָזַל לֵיהּ התינוק לאיבוד. אֲבָל כשנפל לִבּוֹר, דְּקָא יָתֵיב – שהתינוק יושב שם ואינו הולך לאיבוד, אֵימָא לֹא יחלל את השבת ללא נטילת רשות מבית דין, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמוּעִינַן רק בתינוק שנפל לִבּוֹר, היינו אומרים שהטעם הוא מִשּׁוּם דְּקָא מִבָּעֵית – התינוק פוחד בבור והוא בסכנה. אֲבָל כשנִּנְעֲלָה דֶּלֶת בפני התינוק, הרי אֶפְשָׁר דַּיְתֵיב הגדול בָּהֲאי גִּיסָא** – בצד זה של הדלת **וּמְשַׁבֵּישׁ לֵיהּ** – מפתחו ומסיח דעתו **בָּאֲמְגוּזֵי** – באגוזים, שמקרקש לו בהם, **צְרִיכָא.**

עוד שנינו בברייתא: **מְכַבִּין וּמַפְסִיקִין** מפני הדליקה. מבררת הגמרא: **לָמָּה לִי** להשמיענו **לְהַשְׁמִיעֲנוּ** אופן נוסף. מבארת הגמרא: כוונת התנא **דַּאֲפִילּוּ לְחָצֵר אַחֶרֶת** – אם נפלה הדליקה בחצר זו, והחולים או הקטנים בחצר סמוכה ואי אפשר לפנותם, מותר לכבותה.

אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא הָלְכוּ בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוֹב – כשעוסקים בשבת בפיקוח נפש, ויש שם נכרים וישראלים, אין תולים לפי הרוב אם להציל או לא. מבררת הגמרא: **הֵיכִי דָּמֵי, אִי נִימָא דְּאִיכָּא** – שיש בחצר אחת **תִּשְׁעָה יִשְׂרָאֵל וְכוּתִי אֶחָד בֵּינֵיהוּ, ונפלה מפולת על אחד ולא ידוע על מי, הרי רוֹבָּא יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ, ובודאי תולים ברוב להצילו. (אלא) [וְאִי נַמִּי] – ואפילו נאמר שדרו בחצר פֶּלֶגְנָא וּפַלְגָא – מחצה ישראל ומחצה נכרים, הרי ספק שקול הוא, וְסֵפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל. אֶלָּא, בהכרח מדובר באופן דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה כּוּתִיִּים וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד, ואף על פי שרובם נכרים חוששים שמא ישראל הוא. מקשה הגמרא: הָא נַמִּי פְּשִׁיטָא, דַּהֲוָה לֵיהּ ישראל הדר שם קָבוּעַ במקומו, וְכלל הוא שֶׁכָּל דבר הַקָּבוּעַ שנולד בו ספק, כְּמֻחֲזָק עַל מָחֲזָק דָּמֵי – נידון כספק שקול, וספק נפשות להקל. משיבה הגמרא: לֹא צְרִיכָא, דְּפָרוּשׁ – דיירי החצר והלכו לְחָצֵר אַחֶרֶת, ושם נפלה עליהם המפולת. מַהוּ דִּתֵּימָא שחל כאן הדין הנוהג בכל הספיקות שֶׁכָּל דְּפָרִישׁ ממקומו תולים שֶׁמָּרוּבָּא פָּרִישׁ, ואף כאן נתלה שנפלה המפולת על נכרי, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא הָלְכוּ בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר הָרוֹב. מקשה הגמרא: אִינִי – האם יתכן שכך אמר שמואל, וְהָאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, תִּשְׁעָה כּוּתִיִּים וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד שנפלה מפולת על אחד מהם, אם נפלה בְּאוֹתָהּ חֲצַר שהם דרים בה מְפַקְּחִין בשבת, כיון שספק שקול הוא. אבל אם נפלה כשהיו בְּחָצֵר אַחֶרֶת, אֵין מְפַקְּחִין, כיון שרובם כותים, ואף בפיקוח נפש הולכים אחר הרוב. מתרצת הגמרא: לֹא כַּשְׁיָא, הָא – שמואל דיבר במקרה דְּפָרוּשׁ כּוּלְּהוּ לחצר אחרת, ומכיון שבודאי נמצא ביניהם ישראל אחד, אין הולכים אחר הרוב ומפקחים. וְהָא – רבי יוחנן דיבר במקרה דְּפָרוּשׁ מִקַּצָתַּייהוּ, ולא ידוע אם אף אותו ישראל נכנס שם, לפיכך הולכים אחר הרוב.**

מקשה הגמרא: **וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי, וְהָתָנַן** (מכשירין פ״ב מ״ז), עיר שדרים בה ישראל וכותים, **וּמָצָא בָּהּ תִּינוֹק מוּשְׁלָךְ, אִם רוֹב דיירי העיר כּוּתִיִּים דנים אותו כְּכוּתִי, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל דנים אותו כְּיִשְׂרָאֵל. ואם היו מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה, דנים אותו כְּיִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ שאם רוב ישראל דנים אותו כישראל, אֶלָּא לענין לְהַחֲיוֹתוֹ** שלא ימות, **אֲבָל לענין לְיַיחֲסוֹ** – להתירה לכהן אם היא בת, **לֹא.**